

Iðnaðarnefnd Alþingis,
b.t. Elínar Valdísar Þorsteinsdóttur,
Alþingi, 150 Reykjavík

Varðar frumvörp til laga um Orkustofnun (544. mál) og Íslenskar orkurannsóknir (545. mál)

Vísað er til bréfs ritara háttvirtrar iðnaðarnefndar Alþingis dagsett 5. febrúar þar sem óskað er umsagnar Jarðhitaskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna um frumvörp til laga um Orkustofnun, 544. mál, heildarlög, og Íslenskar orkurannsóknir, 545. mál.

Við stofnun Jarðhitaskóla Háskóla Sameinuðu þjóðanna 1978 fól ríkisstjórnin Orkustofnun að sjá um rekstur Jarðhitaskólans og semja við Háskóla Sameinuðu þjóðanna (Sp) þar um. Samningar milli Orkustofnunar og Háskóla Sp voru í upphafi til þriggja ára, en hafa undanfarinn áratug verið framlengdir til fimm ára í senn. Fjárveitingar til reksturs skólans koma árlega frá íslenska ríkinu (um 85%) og Háskóla Sp (um 15%). Aðrar alþjóðastofnanir kosta nemendur í skólann öðru hvoru. Íslenska fjárveitingin til skólans í fjárlögum fellur undir Utanríkisráðuneyti 03-391 Þróunarmál og alþjóðleg hjálparstarfsemi. Fjárveitingar til Orkustofnunar falla undir Iðnaðaráðuneyti. Frá upphafi hefur tekjum og kostnaði við rekstur skólans verið haldið aðskildum í bókhaldi frá rekstri Orkustofnunar. Við skipulagsbreytingar Orkustofnunar, sem tóku gildi 1. janúar 1997 (reglugerð nr. 632/1996), var Jarðhitaskólinn gerður að sjálfstæðri rekstrareiningu. Frá þeim tíma hafa rekstrareiningar Orkustofnunar verið fjórar: Orkumálasvið, Jarðhitaskóli, Rannsóknasvið og Vatnamælingar.

Undirritaður hefur haft tækifæri til að fylgjast með undirbúningi lagafrumvarpanna og hefur ekki efnislegar athugasemdir við texta frumvarpanna. Eins og fram kemur í athugasemdum við frumvarp til laga um Orkustofnun (545. mál, bls. 9. 1. mgr.), annast núverandi Rannsóknasvið liðlega helming kennslu við Jarðhitaskólann. Önnur kennsla er í höndum kennara við Háskóla Íslands, sérfræðinga annarra ríkisstofnana, orkufyrirtækja og verkfræðistofa. Undirritaður styður hugmyndir um Orkugarð sem nefndar eru lauslega í athugasemdum með frumvarpinu um Orkustofnun (545. mál, bls. 11).

Við undirbúning lagafrumvarpanna var því komið á framfæri að starfsmenn Jarðhitaskólans telja óæskilegt að Jarðhitaskólinn verði hluti af Íslenskum orkurannsóknum við uppskiptingu Orkustofnunar, þar sem skólinn semur við marga aðra aðila um vinnuframlag. Nábyli við Íslenskar orkurannsóknir (áður Rannsóknasvið) er þó mjög mikilvægt fyrir skólann vegna aðgangs að jarðhitasérfræðingum og rannsóknastofum á heimsmælikvarða. Þetta var raunar grundvallaratriði þegar ákveðið var að vista skólann hjá Orkustofnun en ekki Háskóla Íslands við stofnun hans 1978. Að mati starfsmanna Jarðhitaskólans á skólinn takmarkaða samleið

með Orkustofnun eftir að Rannsóknasviðið (skv framlögðu frumvarpi Íslenskar orkurannsóknir) hefur verið skilið frá stofnuninni, en ætti vel heima sem sjálfstæð stofnun í Orkugarði í sambýli við Íslenskar orkurannsóknir og Orkustofnun. Aðgangur að bókasafni Orkustofnunar er skólanum mikilvægt.

Undirritaður er sammála því sem fram kemur í athugasemdum við frumvarpið um Orkustofnun (545. mál, bls. 9, 1. setning í 2. mgr.): “Ekki þykir rétt að ákvarða með lögum um Orkustofnun hvar Jarðhitaskólinn sé vistaður eða setja á fót sérstaka stofnun um hann, a.m.k. ekki á þessu stigi”. Lestur lagatexta undanfarnar vikur hefur þó vakið undirritaðan til umhugsunar um hvort eðlilegt sé að starfsemi á vegum Háskóla Sþ á Íslandi, sem hófst fyrir 25 árum, sé hvergi getið í íslenskum lögum, utan árlega í fjárlögum (sem ekki ber að lasta). Lagastoð fyrir starfsemi Háskóla Sþ á Íslandi er ákaflega veik.

Að frumkvæði Háskóla Sþ var Sjávarútvegsskóli Háskóla Sþ stofnaður á Íslandi árið 1998 og Jarðhitaskólinn notaður sem fyrirmynd. Ríkisstjórnin fól Hafrannsóknastofnun rekstur skólans í samvinnu við Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins, Háskólann á Akureyri og Háskóla Íslands. Alls hafa 279 sérfræðingar frá 39 löndum útskrifast úr Jarðhitaskólanum og 62 frá 19 löndum úr Sjávarútvegsskólanum. Báðir skólarnir hafa skapað sér sess sem alþjóðleg öndvegissetur á fræðasviðum sem eru mikilvæg fyrir íslenskt þjóðfélag, þ.e. nýtingu jarðhitans og fiskistofnanna. Til tals hefur komið að stofna þriðja skólann á Íslandi í samvinnu við Háskóla Sþ í landgræðslu. Einnig hefur verið rætt um að yfirstjórn skólanna á Íslandi verði sameinuð undir einum hatti í "United Nations University Institute for Sustainable Use of Natural Resources", en gert ráð fyrir að Jarðhitaskólinn verði áfram í nánu sambýli við Orkustofnun, einkum Rannsóknasvið OS (sem verður Íslenskar orkurannsóknir skv. framlögðu frumvarpi) í Orkugarði og Sjávarútvegsskólinn í Hafrannsóknahúsinu. Landgræðsluskóli HSþ mundi væntanlega vera vistaður hjá Rannsóknastofnun landbúnaðarins og/eða Landgræðslu ríkisins. Á þenna hátt væri hægt að hámarka samnýtingu á sérfræðiþekkingu og rannsóknaaðstöðu hjá rannsóknastofnununum en jafnframt tefla fram í nafni Íslands og Háskóla Sþ einni öndvegisstofnun í kenngslu á sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda. Hugmyndir þessar verða væntanlega ræddar á næstunni af nefnd undir forystu Utanríkisráðuneytisins.

Segja má að hugleiðingar síðustu málgreinar eigi ekki erindi með umsögn um framlögð lagafrumvörp um Orkustofnun og Íslenskar orkurannsóknir. Á móti kemur að starfsemi Háskóla Sþ á Íslandi hefur verið farsæl í stofnanaumhverfi sem nú stendur til að breyta. Að mati undirritaðs er mjög tímabært að íhuga hvernig Íslendingar geti á sem árangursríkasta hátt miðlað þróunarlöndunum af reynslu okkar og þekkingu í sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda sem skipta svo miklu fyrir þjóðarhag okkar. Þetta þarf að gera samhliða því sem skipulagi rannsóknastofnana er breytt til að mæta kröfum nýrra tíma.

Virðingarfyllst,

Ingvar Birgir Friðleifsson
forstöðumaður Jarðhitaskóla
Háskóla Sameinuðu þjóðanna